

EYGA
MÁLIÐ

JAN OTTO
S. HOLM

óheftur
fíggjarráðgevi

Trupli tannáringurin

Í Føroyum eru tríggar útvarpsrásir. Almenna Kringvarp Føroya umframt privatu Rás2 og Lindin. Almenna Kringvarp Føroya er tað stóra kringvarpið, fíggjað av almenn- inginum sambært lóg. Tí er tað ikki sørt undrunarvert, at tá ein nú um kvøldarnar tendrar fyri lurtitólið, er deytt - steindeytt - hjá almenna kringvarpinum, meðan tey bæði smáu útvarpsfeløgini hava orku til at senda munandi fleiri tímar.

Nógv hefur verið tosað og skrivað um Kringvarp Føroya, nú hesin almenni stovnur, sum setur stóran dám á dag- ligdegin hjá flestu føroyingum, er komin í fíggjarligt óføri. At stovnurin er komin í fíggjarligt óføri eigur tó ikki at koma óvart á, tí sum ført hefur verið fram, í eini røð av fjølmiðlum, so hefur Kringvarp Føroya ikki havt avlop av rakstrinum, síðani Útvarp Føroya og Sjónvarp Føroya í 2006 vóru lögð saman í núverandi Kringvarp Føroya. Gamaní hefur verið spart og kringvarpstýrið hefur tikið fulla ábyrgd av støðuni, sum er íkomin. Hin- vegin er stóri spurningurin, hví tað kundi koma so langt.

Kringsvarpstýrið hefur ført fram, at tey hava hugt í bakkspegilin, men at tey ikki duga at síggja, at nakað kundi verið gjørt øðrvísi. Hetta minnir ikki sørt um aðrar, sum m.a. hava ført fram, at strategiin varð fylgd til punkt og prikka, men skipið sakk, ella at skurðviðgerðin gekk væl, men sjúklingurin doyði. Okkurt hefur verið galið. Okkurt kundi verið gjørt øðrvísi. Í Norra siga tey nakað soleiðis: "Um ein villist í fjøllunum, av tí at kortið ikki samsvarar við fjøllini, er tað ikki fjøllunum, tað er galið við..."

Eingin nevnd í privatum felagið hevði sloppið at sitið í 6-7 ár og bert fylgt nevyt við, hvussu eginognin spaku- liga hvarv orsakað av áhaldandi halli á rakstrinum, uttan at gjørt nakað munadygt. Úrslitið er tann sorgarleikur, sum vit nú eru vitni til. Stóri taparin er lurtarin, sum er álagdur at rinda nógv fyri litið, og ikki minst starvsfólkini, sum nú verða væl harðari rakt, enn um kringvarpstýrið í tøkum tíma veruliga hevði tikið sær av fíggjarliga veruleikanum.

Aftrat hesum tíggjar kringvarpið sær sum ein trupul tannáringur. Um vit ikki fáa teir pengarnar sum okkum tørvar, so tíma vit einki. Vit slökkja fyri sendaran og tíma heldur ikki at gera eina roynd at fáa sum frægast burtur úr. Er hetta kanska eitt óbeinleiðis mótmæli móti teimum almennu sparingum, sum í løtuni verða framdar kring alt landið?

Eitt hvørt annað virkið hevði megnað at tillagað seg til ein nýggjan veruleika, ið merkir eina inntøkulækking á umleið 10%, uttan soleiðis, meir ella minni, at kasta handklæðið í ringin. Og hvør virkisleiðari hevði ikki verið ovurfeigin um, at kunna byrja eitt fíggjarár við at vita, at tær fyrstu umleið 60 milliónirnar longu vóru komnar í kassan? Er veruleikin ikki bara tann, at Kringvarp Føroya ikki hefur fylgt við tíðini, hefur manglað tey skapandi evnini til endurnýggjan og er vorið júst sum ein trupul tannáringur?

Tað ringasta í øllum hesum er helst eisini, at kringvarpið, við sínum lýsingarpolitikki, nærum hefur togað fleiri av privatu miðlunum niður í fíggjarliga dýkið við sær. Hetta hava fleiri av teimum privatu miðlunum ført fram, óheftir hvør av øðrum. Tí má tann rætta loysnin finnast viðvíkjandi kringvarpinum, tí annars er vandi fyri, at alt triðja statsvaldið fer fyri skeyti, og tað hevði verið ein sonn vannlagna fyri Føroyar.

KJAK

Viðmerkingar og lesarabrøv til Sosialin skulu sendast til teldupostadressuna:
post@sosialurin.fo

»Game over«

KÁRI THOMSEN

?????

Eg undrist ofta og stórliga á Jan Müller og henda por- talin nevndur oljan.fo. Ein fullkomuliga einkisigandi grein er 11. desember um ætl- anir at fara undir framleiðslu av skifergassi í Argentina. Og Staoil vil ikki gera nakra viðmerkingar til málið - og hví vil Statoil ikki tað? Hvat er skifergass?, spyrja kanska fleiri. Hví er Jan Müller so einsíðugur í lýsing og kunn- ing um hvussu gongst við leitan og borðing eftir olju og gassi, og einans kann varpa ljósareyðar glæmur á hvussu deiligt tað er, og at vit heilt skjótt finna eina risa stóra oljukeldu innan fyri føroyska markið. Hví varpar Jan ikki eisini ljós á eina av søgunar stórstu hóttanum móti øllum livandi á klótuni? Eg haldi avgjørt ikki hasin maðurin á myndini hjá Jan hefur nakað sum helst at frøðast um, tvørturímóti. Skifergass, oljuskifer og tjørusandur eru tað, sum Al Gore umrøddi sum tað mest skitna brennievni finnast kundi. Stjórin fyri NASA´s Goddard Institute for Space Studies, James Hansen, ið eisini er ein av heimsins fremstu granskarum innan veðurlagsbroytingar segði m.a. "game over" fyri alheims veðurlagnum og broyting- unum, um oljuhungranin hefur við sær at oljufeløg sum Statoil, Chevron og aðrir leggja seg eftir hesum sera skitnu og óvanligu fossilu brennievnunum.

Skifergass

Men hvat er so skifergass? Í stuttum er talan um eitt slag av náttúrugassi, ið ligg- ur bundið í tøttum lögum av skifersteini. Til at sleppa at gassinum verður borðað lodd- rætt niður í undirgrundina til skiferløgini. Síðan verður borðað vatnrætt inn í skifer- lögini. Ein blanding av vatni, sandi og kemiskum evnum verður undir hátrýsti pump- að niður í boriholið. Hetta hefur við sær at skiferløgni flakna og loysna soleiðis at sandurin kann leggj- ast ímillum og forða fyri at lögini fella saman, tá trýstið verður tikið av aftur. Nú er so møguligt at fáa hendur á gassinum. Ymsu kem- isku evnini stuðla undir til- gongdina at fáa gassið upp, men hava eisini við sær at vatnið, ið pumpað verður niður í brunnin, skal fáast burtur og eisini reinskast. Henda tilgongd kann endur- takast upp til 18 ferðir.

Eitrandi vøtn

Avleiðingar av hesum eru m.a. at kemisk evni koma at drekkivatnsleiðingum við álvarsomum árinum á heilsuna hjá fólki, djór- um og landbúnaði. Í førum er drekkivatnið so vanda- mikið og skitið, at tað enntá er vorðið brennbart. Nakað av hesum eitraða vatninum verður verandi í jarðløgnum, meðan annað kemur upp aftur og má takast burtur

sum kemiskt og vandamikið rusk. Og her eru tveir møgu- leikar nýttir m.a. í USA og Onglandi. Annar er at savn- að eitraða lögini í stórar opnar hyljar har vandin er at evjan rennur út í løkir, drekkivatnsløg, áir og víðari í høvini. Og annar møguleikin er at pumpa eitrandi lögini niður aftur í gomul borihol. Fylgjurnar hava m.a. verði jarðskjálta í økjum, ið ann- ars eru jarðskjáltafrið. Sjálvt arbeiðið at fáa hendur á skifergassinum hefur ovur- honds stóra dálking við sær. Flutningur av gassi og milli- ónum av litrum av kemiskum evnum í lastbilum, og út- búnaðurin til blanding av pumpulögnum saman við stórar nógð av gassi, ið ikki fæst til haldar, hefur við sær ovurhonds stóra luftdálking, ið hefur fleirfalda størri neiliga ávirkan á veðurlags- broytingarnar enn sjálvt kolakraftverk.

Oljusólskin meðan ísbjarnin doyir

Nú ber so til at spyrja Jan Müller, um hann og Oljan. fo halda hetta er eitt gott átak? Er hetta ein gongd leið

Dag og dagliga hoyra og lesa vit um sólskinssøgur um hvussu oljupartabrøvini hækka í virði, oljufeløgini borða her og har, alt sær lov- andi út, ung ágrýtin hava oljuspøl og simuleraðar oljuleitingar, og skjótt skal hol setast á Norðpólin og arktiska øki, tí mett verður har eru tær stóru fossilu goymslurnar. Náttúrugassið verður bæði av politikarum og ídnaðarfólkum sagt at verða skiftistíðin frá lækk- andi oljuni og til varandi orkukeldurnar. Hetta kann takast við allar stórstu fyri- varnum, tí partvís hefur gassframleiðslan stórar nógðir av methangassi við sær - ið flestum kunnugt er fleirfaldað so skaðiligt í veðurlagshøpi sum CO2, og partvís verður samfelagið, og átøk at minka um útlát av veðurlagsgassum, hild- ið fast í tørvinum á fossil- um brennievnum. Hetta undirgrever og mótarbeiðir góðum átøkum til burðar- dyggar loysnir og minkingar í útlátum av veðurlagsgassum. Fossila orkan er ikki nakað at rópa hurra fyri meira, og her eru eingi vinnarar - øll verða

til burðardygg menning av framtíðar samfelagnum, og nakað vit við góðari sam- vitsku kunnu standa inni fyri er vert at lata yvir til eftirkomarar? Hesum eigur Statoil eisini at kunna svara uppá.

taparar. Niðurstøðan má tí verða, at einasti háttur at sleppa undan áhaldandi hita- øking av klótuni og veður- lagsbroytingum, er at lata øll fossilu brennievnini liggja í undirgrundini. »Game over«.

JÓL FYRI ØLL
Kendir føroyskir jólasangir
169 kr.
Fæst um alt landið